

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
FAKULTET ZA ODGOJNE I OBRAZOVNE ZNANOSTI

Ana Nekić

UTJECAJ TELEVIZIJE NA ŽIVOT DJECE PREDŠKOLSKE DOBI
ZAVRŠNI RAD

Osijek, 2018.

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
FAKULTET ZA ODGOJNE I OBRAZOVNE ZNANOSTI
Preddiplomski studij Ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja

UTJECAJ TELEVIZIJE NA ŽIVOT DJECE PREDŠKOLSKE DOBI
ZAVRŠNI RAD

Predmet: Dječja književnost s medijskom kulturom
Mentor: doc. dr. sc. Valentina Majdenić
Sumentor: Andrea Vučetić, asist.
Student: Ana Nekić
Matični broj: 2956

Osijek, 2018.

Naslov: Utjecaj televizije na život djece predškolske dobi

Sažetak: Današnja su djeca okružena medijima pri čemu televizija i dalje zadržava mjesto najpopularnijeg masovnog medija. Posebnost televizije leži u njezinim raznolikim svojstvima. Brojni su razlozi gledanja televizije: djeca televiziju gledaju iz navike ili dosade, iz potrebe za bijegom od realnosti i zabave, zbog uzbuđenja ili kako bi imali temu za razgovor s prijateljima. Brojni su utjecaji televizije na dijete, a najveću zabrinutost izaziva agresivnost i nasilje prikazano na televizijskom ekranu. Mediji imaju brojne pozitivne i negativne karakteristike. Njihov utjecaj na pojedinca ovisi o načinu korištenja. Medijska pismenost koju dijete prima u institucijama i obiteljski odgoj u kojem roditelji preuzimaju ulogu vodiča u svijetu medija ključna su kombinacija koja će djecu izgraditi u savjesne i odgovorne korisnike medija. Kako bi se utvrdilo jesu li roditelji medijski osviješteni o utjecaju televizije na život njihove djece, u sklopu rada provedeno je anketiranje. Cilj anketiranja je istražiti dječje navike i ponašanje vezano uz gledanje televizije, te istražiti navike i mišljenje roditelja o izloženosti njihove djece televizijskim sadržajima. Istraživanje je provedeno u Dječjem vrtiću Osijek, Područni centri Mak i Sjenčica. Rezultati su analizirani i prikazani ovom radu. Utvrđeno je kako su roditelji predškolske djece u Osijeku osviješteni o utjecaju televizije na život njihove djece.

Ključne riječi: mediji, medijska pismenost, predškolska djeca, roditelji, televizija

Title: The influence of television on preschool children's lives

Abstract:

Today's children are surrounded by media, where television continues to keep the status of the most prominent form of mass media. Its appeal lies in its varieties. There are numerous reasons children continue to consume TV: habitually, out of boredom, in order to escape the reality, for fun, excitement or to have something to discuss with their friends. One can observe many influences television has, but the most alarming ones continue to be aggression and violence, which air daily. Mass media have both positive and negative characteristics. Their usage determines the effect they provoke. The media literacy taught institutionally and the upbringing in which parents have the leading role continue to be key factors prompting children towards responsible and conscientious users. A survey has been conducted in order to determine the degree of parents' awareness of the influence television has on lifestyles of their children. The aim of the survey was to explore children's habits and behavior linked to consuming television, alongside with the habits and attitudes of their parents regarding the same topic. The research has been conducted in the Kindergarten of Osijek, Regional centres Mak and Sjenčica. The results have been analysed and displayed in this paper. The results show that the parents of preschool children are properly aware of the influence that the television has on the daily life of their children.

Key words: media, media literacy, preschool children, parents, television

SADRŽAJ

1.	UVOD	1
2.	TELEVIZIJA KAO MEDIJ	3
3.	UČINCI PRETJERANOG GLEDANJE TELEVIZIJE	4
3.1.	Stvara izmišljen svijet.....	4
3.2.	Televizija izaziva lažna sjećanja.....	4
3.3.	Televizija uzrokuje probleme s pažnjom i koncentracijom	5
3.4.	TV stvara ravnodušnost	5
3.5.	TV uči nasilju	5
4.	MEDIJSKA PISMENOST	8
5.	ULOGA RODITELJA	10
6.	ISTRAŽIVANJE NAVIKA PREDŠKOLSKE DJECE I RODITELJA	12
6.1.	Metodologija istraživačkog rada.....	12
6.1.1.	Cilj istraživanja	12
6.1.2.	Zadaci	12
6.1.3.	Hipoteze	12
6.1.4.	Metoda istraživanja	13
6.1.5.	Instrument istraživanja	13
6.1.6.	Postupak prikupljanja podataka	13
6.1.7.	Uzorak	13
6.1.8.	Vrsta uzorka	13
6.1.9.	Način obrade podataka	13
7.	REZULTATI ISTRAŽIVANJA	14
8.	RASPRAVA REZULTATA ISTRAŽIVANJA.....	20
9.	ZAKLJUČAK	22
10.	LITERATURA.....	23
11.	PRILOZI.....	24
11.1.	GRAFIKONI.....	24
11.2.	UPITNIK.....	24

1. UVOD

Od svojih početaka, ljudska zajednica zaokupljena je pitanjima kako najbolje odgajati djecu te tko u tome i na koji način treba sudjelovati. Proces odgoja i učenja vremenom je doživio brojne promjene. U suvremenom društvu svaka nova generacija odrasta u okolini koja je sve bogatija medijima i sadržajima koji one nude. Pojava svakog novog medija uvijek donosi i pitanje kakav će biti njegov utjecaj na pojedinca ili društvo, a posebno je izražena i briga oko utjecaja medija na djecu. Sukladno tome, utjecaj medija na djecu stalno je podložan novim medijima i promjenama koji oni donose (Ilišin i sur., 2001).

Masovni mediji su mediji dostupni većem broju ljudi. Definiraju se kao sredstva masovnog priopćavanja te djeluju na velik broj čitatelja, slušatelja i gledatelja. Dijelimo ih na vizualne (novine, fotografije), auditivne (govor, radio) te audiovizualne (televizija, film, internet). Medije možemo podijeliti i na tiskane (knjige, novine, letci), elektroničke (radio, televizija) te nove (internet). Mediji se prema programu i načinu zarade mogu podijeliti na javne i komercijalne.

Pozitivni aspekti korištenja medija su informiranost te obrazovanje i odgoj kroz poučavanje i razvijanje intelekta i emocija. Potiču na radoznalost i motivaciju te šire multikulturalnost. Medij nude zabavu i utječu na stvaranje identiteta pojedinca. Negativni aspekti korištenja medija su prikazivanje psihičkog i fizičkog nasilja. Na televizijskom programu često se mogu vidjeti erotski i pornografski sadržaji i u terminima kad to nije primjereno djeci. Mediji vode otuđenosti i pasivizaciji te manipulaciji na različitim razinama. Djeca i odrasli mogu postati opsjednuti zabavom koju nude mediji.

Neovisno o vrsti, donose informacije o svijetu koji nas okružuje, ali utječu na osjećaje, razmišljanje, stvaranje dojmova o drugim osobama i događajima, kao i na prihvaćanje ili odbacivanje određenih vrijednosti. Mediji imaju brojne funkcije. Informiranje, oblikovanje javnog mišljenja, odgoj i zabava navode se kao najčešće. Uz navedene, postoje još mnogi razlozi zbog kojih odrasli i djeca ulaze u medijski svijet. Mediji mogu zadovoljavati mnoge kognitivne, emocionalne i socijalne potrebe. Svakodnevni život je često puno jednostavniji i manje dramatičan nego što to prikazuju mediji. Televizija je iznimno djelotvoran medij. Gledatelje pa tako i djecu privlači u svoju prividnu stvarnost, tako da vidom i sluhom

doživljavaju njezine slike i imaju osjećaj da se nalaze usred zbivanja koje dočarava ekran. Djeca se lakoćom uživljavaju u televizijske sadržaje i poistovjećuju se s televizijskim junacima. (Košir i sur.,1999).

Danas smo svjedoci vremena u kojemu gotovo svako kućanstvo ima televizor. Uloga televizije u životu djece je vrlo značajna, stoga je uvijek aktualno i potrebno pisati i istraživati na temu djece i medija. U teorijskom djelu rada objasniti će se televizija kao medij, navest će se učinci pretjeranog gledanja televizije, definirati pojam medijske pismenosti te istaknuti uloga roditelja. Drugi dio rada prikazuje istraživanje s roditeljima djece predškolske dobi kojim se žele istražiti dječje navike i ponašanja vezano uz gledanje televizije. Nadalje, cilj je istražiti kakve su navike i mišljenja roditelja o izloženosti njihove djece televizijskim sadržajima. Rezultati istraživanja su prikazani grafički i u raspravi objašnjeni.

2. TELEVIZIJA KAO MEDIJ

Televizija je istodobno prenošenje slike i zvuka iz televizijskog studija u televizijski prijamnik, točnije televizor.

„Televizija (grč. tele = daleko + lat. visio = viđenje, gledanje) : a) skup tehnologija koje omogućuju prijenos i emitiranje slike i pripadajućeg zvuka putem električnih ili elektromagnetskih signala, b) sadržaj koji se prenosi električnim ili elektromagnetskim putem, c) industrija koja proizvodi i emitira televizijske programe, d) masovni medij koji podrazumijeva postojanje institucije i tehnologije pomoću kojih se televizijski sadržaji pružaju širokoj, heterogenoj i široko rasprostranjenoj publici, e) često se koristi i kao druga riječ za televizijski prijamnik, televizor.“ (Perišin, 2001:141).

Paul Nipkow zamislio je osnovnu ideju televizije: rastavljanje slike na odašiljaču na mnogo pojedinačnih točaka koje elektronski prijenosnik u prijamniku ponovno sastavlja u jednu sliku. Svoj izum prijavio je 1884. patentnom uredu u Berlinu. Ferdinand Braun 1897. godine prvi je napravio katodnu cijev. Na berlinskoj izložbi 1931. godine prvi je put predstavljena potpuna elektronska televizija. Hrvatska nije zaostajala za svjetskim trendovima. Josip Lončar uspio je u kolovozu 1930. napraviti prijemnik pomoću kojeg je primao televizijske signale berlinskih i londonskih postaja. Zagrepčani su prvi susret s televizijom imali 1939. godine na sajmu televizijske opreme (Košir i sur.,1999). Prvi eksperimentalni televizijski program u Hrvatskoj emitiran je 15. svibnja 1956. godine. Bio je to prijenos programa austrijske televizije koji su građani mogli pratiti na tridesetak televizijskih prijamnika. Ubrzo je uvedena televizijska pretplata, a televizija postupno postaje dio sve većeg broja domova. Zlatno doba televizije nastupilo je polovicom 20. stoljeća. U svojim počecima, 1950-tih televizija je označavala prozor u svijet. Desetak godina kasnije postaje važnim sredstvom masovnog političkog priopćavanja te socijalni i kulturni fenomen. Od 1970-tih jača trend zabave u svim dijelovima programa pa sve do sredine 1990-tih kada gledatelji mogu odabrati sadržaje po svom izboru. Program se tada sve više komercijalizira, nastaju specijalizirani kanali te rastu kućanstva s više televizora. Od 2000. dolazi do suočavanja televizije s novim medijima. No, televizija se i danas smatra najpoželjnijim i najmoćnijim medijem za reklamiranje, dok u brojnim zemljama služi kao sredstvo političke promidžbe (Leksikon radija i televizije, 2016).

3. UČINCI PRETJERANOG GLEDANJE TELEVIZIJE

U trenutku kada se na ekranu pojavi slika, ona postaje stvarnost. Djeca često ne mogu utvrditi istinitost onoga što vide na televiziji, stoga su im potrebni roditelji kako bi im pomogli u tome. Televizija se često karakterizira kao najprivlačniji medij. Ima epitete *obiteljskog medija* i *elektroničke dadilje*. Prekomjerno gledanje televizije, prema brojnim provedenim istraživanjima izaziva mnoge posljedice, a u idućim odlomcima opisat će se najvažnije (Laniado i Pietra, 2005).

3.1.Stvara izmišljen svijet

Televizija potpuno obuzima ljude jer stvara iluziju blizine i odnosa. Osigurava osjećaj društva, a briše osjećaj usamljenosti. Iz toga razloga, mnogi ljudi TV prijemnik uključuju odmah po ulasku u stan. Varka da gledanjem televizije ljudi ulaze u bliske odnose, može dovesti do toga da djeca i odrasli sve češće umjesto stvarnih druženja i osobnih susreta odabiru medijsku blizinu. Izbjegavanje osobnih odnosa dovodi do manjka istinskih međuljudskih veza koje se nadomještaju gledanjem televizije. Televizija stvara izmišljen svijet i omogućava bijeg iz realnosti. Prizori na televiziji puni su blještavila i nikad dosadni. Problemi izgledaju rješivi na lak način, a likovi žive bezbrižan život pun uzbuđenja. Privid koji prikazuje televizija svakodnevno ljudima nudi bijeg iz svakidašnjeg, ponekad problematičnog života. Mala djeca, koja još ne razlikuju stvarnost oko njih i privid na televiziji, lako se zanesu privlačno obojenim slikama s televizijskih ekrana (Košir i sur.,1999).

3.2.Televizija izaziva lažna sjećanja

Televizija živi u sadašnjem trenutku. Nema obzira prema prošlosti, a za budućnost pokazuje vrlo malo interesa. Izravni prijenosi, spremnost na sve samo da se informacija što prije plasira, izvanredne vijesti. Udaljenosti i vrijeme više ne postoje. Vijest uvijek mora biti poticajna i neobjavljena; koliko god vijest bila tragična, ako predugo traje ili se ponavlja više puta, gubi na interesu gledateljstva. Iz tog razloga, svijet djeci može izgledati kao hrpa zbrkanih podataka. U trenutačnom televizijskom vremenu, nema mjesta za sjećanja o prošlosti i maštanja o budućnosti. Televizijske slike u djetetovoj psihi zamjenjuju stvarna sjećanja. Nakon što prati emisije s naglašenim emocionalnim sadržajem, dijete ima teškoće u razlikovanju vlastitih

osjećaja od prizora koje je promatralo kao gledatelj. S vremenom se televizijska sjećanja sve više osamostaljuju te djeca mogu početi govoriti i ponašati se kao da su znatno stariji. Današnja djeca su djeca trećeg tisućljeća koja su od rane dobi okružena brojnim informacijama. Djeca gube spontanost i nevinost koju su imale prijašnje generacije (Laniado i Pietra, 2005).

3.3. Televizija uzrokuje probleme s pažnjom i koncentracijom

Dimitri Christakis, istraživač iz SAD-a, tvrdi kako gledanje televizije može trajno promijeniti mozgovnu neuronsku mrežu. Rezultate istraživanja objavio je 2004. u uglednom časopisu *Pediatrics*. Djeca koja dnevno gledaju televiziju sat-dva imaju 10 do 20% više problema s pažnjom nego djeca koja ne gledaju televiziju. Promjene u pažnji pojačavaju se za 30 do 40% kod one djece koja provedu ispred ekrana tri do četiri sata (Laniado i Pietra, 2005).

3.4. TV stvara ravnodušnost

Svakodnevno prikazivanje scena ratova, krvoprolića, smrti, ubojstava dovelo je do toga da smrt gubi svoju dramatičnost i postaje svakodnevni banalni događaj. Ljudi često gledajući umiranje drugih na televiziji, stječu dojam kako su sami besmrtni. Televizija omogućava boravak usred rata, poplave, potresa, požara. Uz oponašanje, otupjelost estetskog i etičkog doživljaja kod mlađih gledatelja televizijskih sadržaja, javlja se kao posljedicom pasivnog promatranja medija. Dječji osjećaji pri prečestoj izloženosti medijskom nasilju uz kombinaciju s nepoticašnjim životnim okolnostima mogu otupiti do te mjere da ih djeca više ne mogu probuditi u sebi (Košir i sur.,1999).

3.5. TV uči nasilju

Agresivnost je uvijek bila sastavnica vrtičke dobi, jednako kao što je prisutna u svakoj životnoj dobi. Dio je vrtičke svakodnevice, kao i pjevanje, igranje, smijanje i isprobavanje novih igračaka. Dijete agresivnost vidi kod drugih ili je agresivnost usmjerena prema njemu. Agresivnost ne dolazi kao grom iz vedra neba, nego uvijek ima neki uzrok. Agresivnost može proizlaziti iz frustracije, osjećaja koji se javlja nakon nekog neuspjeha (Haug-Schnabel, 1997).

Djeca se prvi put susreću s nasiljem u crtanim filmovima koji često nose poruku da najjači uvijek pobjeđuje. Dječju pozornost najviše privlače brze scene, a upravo su scene nasilja najčešće scene u kojima se nešto događa i radnja se odvija brzo. U posljednjih 40 godina više od 3000 istraživanja pokušalo je odgonetnuti povezanost između televizijskog sadržaja i stvarnog nasilja (Laniado i Pietra, 2005).

Kada se govori o nasilju u medijima, znanstvenici se ne mogu složiti koji se to točno sadržaji trebaju smatrati nasilnima. Zbog velikog broja definicija dolazi do različitih rezultata u istraživanjima, stoga je otežan uvid u stvarno stanje nasilnih sadržaja u medijima. Što je definicija nasilja šira, to će se u obzir uzimati više nasilnih sadržaja (Ciboci i Kanižaj, 2011). Postoje dvije vrste učinaka nasilnih sadržaja u medijima. Kratkoročni učinci podrazumijevaju učinke koji se javljaju odmah nakon izlaganja medijskim sadržajima, dok se dugoročni učinci javljaju nakon izlaganja velikom broju takvih sadržaja tijekom dužeg razdoblja od nekoliko tjedana ili mjeseci (Ciboci i Kanižaj, 2011).

William James Potter podijelio je učinke u medijima na fiziološke, emocionalne i kognitivne te promjene u ponašanjima i stavovima. Mediji tako mogu utjecati na tjelesne procese kao što su otkucaji srca, krvni tlak, ritam disanja, znojenje i slično. Što osoba više gleda nasilne sadržaje, tijelo se postupno navikava. Emocionalni učinci uključuju iskazivanje ljubavi, straha, mržnje ili ljutnje. Ovisno o dobi, ljudi različito reagiraju na nasilne sadržaje u medijima. Djecu u dobi od tri do osam godina, najviše plaše životinje, čudovišta, osobe s nadnaravnim moćima te sve što izgleda čudno ili se kreće ubrzano. Kognitivni učinci dovode do novih oblika ponašanja utemeljenih na novim informacijama. Promatranjem nasilnih sadržaja u medijima djeca mogu naučiti određene obrasce ponašanja koje mogu iskoristiti u njihovom stvarnom životu. Stalnim promatranjem nasilja u medijima, ako ono nije kažnjeno, dijete može zaključiti kako je nasilje u nekim prilikama društveno prihvatljivo. Nasilni sadržaji u medijima mogu utjecati na stvaranje ili mijenjanje ljudskih stavova, kao i utjecati na promjene ponašanja. Nasilni sadržaji mogu dovesti do oponašanja promatranog modela i utjecati na pojavu određenih oblika ponašanja (Ciboci i Kanižaj, 2011).

U istraživanjima odnosa između medija i nasilja razvile su se različite teorije koje pokušavaju objasniti nasilje u medijima. Navode se teorija o katarzi, teorija o navikavanju, kultivacijska teorija, teorija o socijalnom učenju, teorija o prijenosu stanja uzbuđenosti, *priming* teorija te skript teorija. *Teorija o katarzi* tvrdi kako gledanje nasilnih sadržaja kod gledatelja potiče maštu

te oni sebe zamišljajući u tim situacijama, zapravo oslobađaju agresivnosti . *Teorija o navikavanju* kaže kako uslijed gledanja nasilnih sadržaja, dolazi do povećanja tolerancije prema nasilju, odnosno nasilje postaje uobičajena pojava te dolazi do smanjenja stupnja empatije. Prema *kultivacijskoj teoriji*, osobe koje više gledaju nasilne sadržaje na televiziji, stvarni svijet doživljaju kao opasno mjesto te se u njima javlja strah kako bi i sami mogli postati žrtve nasilja. Prema Albertu Banduri, glavnom predstavniku *teorije socijalnog učenja*, promatranje nasilnih sadržaja u medijima može dovesti do oponašanja tih sadržaja. *Teorija o prijenosu stanja uzbuđenosti* kreće od psihološkog stanja osobe u objašnjavanju nasilnog ponašanja. Uz ovu teoriju veže se znanstvenik Dolf Zillman koji je tvrdio kako osjećaj uzbuđenja pojačava određena ponašanja kod ljudi, a mediji imaju tu ulogu povećavanja ili smanjivanja osjećaja uzbuđenja. Istraživanja pokazuju kako se kod osoba koje su gledale nasilne sadržaje, javlja i veći stupanj uzbuđenja. *Priming teorija* tvrdi da su za reagiranje na nasilne sadržaje u medijima, važni podražaji koji će kod gledatelja probuditi neki podražaj i potaknuti određena ponašanja. Na ovu teoriju, veže se i *skript teorija* koja govori o načinu na koji primatelji medijskih sadržaja prerađuju informacije. Prema ovoj teoriji, djeca će obrazac ponašanja , odnosno način rješavanja problema naučiti iz medija gdje se sukobi najčešće rješavaju nasilnim putem (Ciboci i Kanižaj, 2011).

Zaključno u ovom poglavlju može se istaći kako nasilni sadržaji u medijima već dugi niz godina privlače pažnju znanstvenika. Nema potpuno pouzdanih saznanja o razmjerima i načinu utjecaja televizijskog nasilja na dječje agresivno ponašanje, ali na temelju brojnih istraživanja na tu temu došlo se do saznanja da postoji slaba korelacija između gledanja nasilja i agresivnosti gledatelja. Nije razriješeno pitanje je li gledanje nasilja potiče gledatelja na agresivno ponašanje ili se već prisutne agresivne crte pojavljuju kroz njegovu veću sklonost gledanju nasilja na televiziji. Važno je napomenuti kako mediji pa tako i televizija uglavnom prikazuju nasilje koje je već prisutno u društvenoj okolini pa ne možemo samo optužiti medije za poticanje nasilja jer mediji jednostavno ne mogu biti znatno bolji ili različiti od okoline u kojoj su prisutni. U Hrvatskoj je provedena mala količina istraživanja na tu temu, stoga roditelji ne znaju koliko je nasilnih sadržaja svakodnevno prisutno u životima njihove djece. Pojedinačni slučajevi nasilja koje dijete vidi neće ostaviti trajne posljedice, ali treba obratiti pažnju na dugoročno izlaganje djece nasilnim sadržajima (Ilišin i sur., 2001).

4. MEDIJSKA PISMENOST

U vremenu dominacije medijske vizualne kulture, poznavanje abecede i vještina čitanja jednostavno nisu dovoljni. Medijska pismenost jednako je važna kao i ona klasična. Važno je medijski se obrazovati jer samo znanje može umanjiti opasnost od medijskih manipulacija i omogućiti djeci i odraslima da postanu savjesni korisnici medija. UNESCO je još 1976. godine s posebnom radnom skupinom stručnjaka iz različitih država napravio model namijenjen masovno-medijskom odgoju, kako bi se djeca i mladež pripremila kritičkom prihvatanju medija. UNESCO-vu Deklaraciju o odgoju za medije jednoglasno su prihvatili predstavnici devetnaest država 1982. godine u Gruenwaldu u Njemačkoj. Doneseni su zaključci u svezi uvođenja cjelovitih medijsko-obrazovnih programa te razvijanje programa za učitelje i posrednike za produbljivanje znanja i razumijevanja medija. Odlučeno je kako će se probuđivati razvojne i obrazovne aktivnosti na području psihologije, sociologije i komunikacijskih znanosti te kako će se podupirati UNESCO-ve aktivnosti koje će poticati međunarodnu suradnju na području medijskog odgoja (Košir i sur.,1999).

Medijska pismenost definira se kao: „*Sposobnost primatelja poruka da se u masovnom komuniciranju samostalno, aktivno, svrsishodno, razborito i odgovorno koriste medijima.*“ (Leksikon radija i televizije, 2016:318).

Definicija u nastavku navodi kako se aktivno korištenje medija može učiti, pri čemu je to posebno važno ako govorimo o kulturnom jazu između generacija, koji se zbog prevelike količine informacija produbljuje. Medijska pismenost je promjenjiv proces i uvijek postoji mogućnost za poboljšanje. Mediji su u neprestanoj mijeni i inovacijama, stoga je potrebno stalno obnavljati svoja praktična i kritička znanja.

Medijska pismenost obuhvaća dvije razine; refleksivnu i produktivnu. Refleksivna razina omogućuje razmišljanje o medijskim sadržajima i oblicima te uči kritičnosti. Produktivna razina omogućuje dječje kreativno izražavanje u medijskoj proizvodnji. Djeca mogu fotografirati, izrađivati plakate, imati svoje radijske postaje, igrati se televizije. Cjelovito medijsko obrazovanje, točnije odgoj omogućuje socijalno zbližavanje djece te izgradnju stajališta i moralnih načela. Potiče se razvoj kritičkog mišljenja o ponuđenim medijskim sadržajima (Košir i sur.,1999).

Kako bi se djeca medijima služila kritičkom sviješću, nužan je doprinos društva. Sustav odgoja i obrazovanja, od vrtića pa do obrazovanja za roditelje, djeci i roditeljima dužan je osigurati dovoljno informacija i znanja kako bi na ispravan način mogli koristiti medije. Medijsko obrazovanje započelo je u različitim zemljama u različitim razdobljima. Poticaj takvom obrazovanju bila je zabrinutost roditelja, nastavnika i odgojitelja zbog mogućih negativnih posljedica koje bi mediji mogli ostaviti na djecu. U hrvatskim školama medijsko obrazovanje provodi se kroz medijsku kulturu unutar nastave hrvatskog jezika. Škola i društvo kroz odgojno-obrazovne ustanove trebaju uvesti više sadržaja na temu medijskog odgoja i medijske kulture (Ciboci i Kanižaj, 2011).

Postoje i pozitivni primjeri iz hrvatske prakse. Projekt Agencije za elektroničke medije i UNICEF-a pod pokroviteljstvom Ministarstva kulture i Ministarstva znanosti i obrazovanja pod nazivom *Dani medijske pismenosti* predstavljen je 13. travnja 2018.godine u Zagrebu. Od 19. do 21. travnja, ali i u danima prije te tjednima nakon, u cijeloj Hrvatskoj provedene se brojne aktivnosti s ciljem obrazovanja i informiranja djece, roditelja, odgojitelja i nastavnika o važnosti medijske pismenosti. U brojnim vrtićima, školama, knjižnicama i udrugama održavale su se radionice za djecu i odrasle. Rezultati prvih *Dana medijske pismenosti* provedenih u Hrvatskoj, pokazuju kako je u projektu sudjelovalo 6602 djece i mladih, dok su se brojne škole, knjižnice, mediji, udruge i vrtići uključili u projekt organizacijom 130 događanja i aktivnosti u čak 60 hrvatskih gradova. Organizatori su iznimno zadovoljni projektom te će nastavkom rada nastojati podizati medijsku pismenost. U sklopu projekta izdana je slikovnica pod nazivom *Slikovnica o medijima – medijska pismenost za najmlađe* autorice Alme Čakmazović. Svrha joj je pomoći najmlađoj djeci u prepoznavanju razlika između stvarnog svijeta i svijeta medija. Slikovnica može poslužiti roditeljima i odgojiteljima kao izvrstan uvod u aktivnosti vezane uz medije i medijske sadržaje. Izdana je i knjižnica za roditelje i skrbnike djece *Djeca i mediji* u kojoj roditelji mogu pronaći dodatne ideje o tome kako koristiti medije u obitelji, na što valja obratiti pažnju te o čemu i na koji način razgovarati s djecom. U knjižici se navodi kako su djeci za sigurno korištenje medija potrebni vodstvo, savjeti i podrške, jednako kao i za druge vještine u životu.¹

¹ *Dani medijske pismenosti*. Pribavljeno 10.6.2018., sa <http://www.medijskapismenost.hr/dani-medijske-pismenosti/>

5. ULOGA RODITELJA

Gotovo da nema autora koji se bavio utjecajem masovnih medija na djecu, a da pritom nije naglasio važnost uloge roditelja. Važnost roditeljske intervencije osobito se ističe za mlađu djecu, koja tek upoznaju svijet medija. Mediji nisu potrebni u prvim godinama života, no medijski sadržaji danas su dio djetetova svakodnevnog okruženja od najranijih dana (Ilišin i sur., 2001).

Pojava novih dostignuća uzrokuje starenje tehnologije, ali i čovjeka. Raskorak između roditelja i djece sve je više izražen. Današnje generacije djece razvijaju načine korištenja medija koji su potpuno različiti od onih koji su koristili i danas koriste njihovi roditelji. Početkom prošlog stoljeća, roditelji su vlastitoj djeci nudili najveći dio spoznaja potrebnih za život. Užurbani načina života dovodi do toga da roditelji sve manje vremena provode sa svojom djecom. Manje ih podučavaju i usađuju im moralne vrijednosti, dok tu ulogu sve češće prepuštaju medijima. Roditelji su sumnjičavi prema toj nepreglednoj količini podataka, slika i prizora. Životne drame, katastrofe i ratovi prolaze pred očima djece bez cenzure, ograničenja ili zabrana. Mediji, pri čemu vodeću ulogu ima televizija, postaju odgojitelji mlađih generacija djece (Ciboci i Kanižaj, 2011).

Roditelji su često skloni mišljenju kako se sve može riješiti kontrolama i zabranama. Problemi nastali širenjem novih tehnologija ne se mogu riješiti samo ograničavanjem vremena što ga djeca provode ispred ekrana.

Istraživanja su pokazala da se najslabije rezultate postiže restriktivnim pristupom, odnosno zabranom (prekomjernog) gledanja svih ili određenih programa. Najbolji je evaluativni pristup, koji uključuje diskutiranje s djecom o onom što je prikazano, s namjernom da se djeci pomogne u tumačenju značenja, uočavanju moralne poruke i razgovor o medijski prezentiranom sadržaju. Kao treći pristup navodi se nefokusirani pristup, čije je glavno obilježje zajedničko gledanje i razgovor o tome s djecom. Naglasak je stavljen na uživanje u televizijskom sadržaju, dok je roditeljska želja za modeliranjem dječjeg televizijskog iskustva na drugom mjestu (Ilišin i sur., 2001).

Odnosi unutar obitelji imaju važnu ulogu i kada se govori o scenama nasilja na ekranu. Utjecaj nasilnih medijskih sadržaja na agresivno ponašanje puno je manji kod djece koja odrastaju u skladnom obiteljskom okruženju, nego kod djece koja odrastaju u stresnom obiteljskom okruženju (Ciboci i Kanižaj, 2011).

Roditelj je dužan preuzeti ulogu vodiča u svijetu medija. Prvenstveno trebaju osvijestiti vlastite medijske navike, a zatim i medijske navike cjelokupne obitelji. Roditelji trebaju razumjeti kako televizija može utjecati na djetetovu svijest te upoznati prednosti i nedostatke televizije. Važno je u budućnosti postići da televizija postane sredstvo intelektualnog i emocionalnog rasta, a ne izolacije. Za roditelje je posebno važno da nauče razlikovati, a u konačnici i predlagati djetetu samo kvalitetne sadržaje. Roditelji mogu uključiti djecu u donošenje mudrih odluka oko izbora televizijskih sadržaja. Određivanje jasnih granica koje će se provoditi djeci će osigurati sigurnost. Vlastitim primjerom i iskustvom trebaju pomoći djeci najbolje koristiti brojne izvore koji su im danas dostupni. Neovisno o medijskom obrazovanju u sustavu i institucijama, autoritet i figura roditelja u životu djece doista je nezamjenjiva (Laniado i Pietra, 2005).

Važno je postavljati pitanja o onome što dijete razumije i osjeća te slušati njegove odgovore. Na temelju djetetovih odgovora, roditelj će moći spoznati djetetovu razinu razumijevanja i izbor programa koje je sposobno gledati. Važno je poticati dijete da iskaže vlastite osjećaje. Djetetov doživljaj svijeta temelji se na ljubavi i osjećajima te ono nema potrebu prikrivati svoje osjećaje. Roditelj može prvi ispričati vlastiti doživljaj filma ili nasilne scene te tako učiti dijete na vlastitom primjeru kako se može izraziti i koje kriterije je važno uočiti prilikom gledanja televizijskih ili filmskih sadržaja. Dijete svoje osjećaje i doživljaje može izraziti i likovnim djelom. Važno je naučiti djecu da govore o tome što sami misle. Dijete treba učiti pripisati značenje stvarima koje vidi na ekranu (Laniado i Pietra, 2005).

Ako roditelji svoju djecu nauče kritički koristiti medije, djeca će i sama u budućnosti moći prepoznati kvalitetne sadržaje i odbaciti negativne. Valja imati na umu kako neovisno o tome je li utjecaj koji donese mediji pozitivan ili negativan, na njega utječu i socijalni čimbenici koji se nalaze izvan užeg medijskog prostora (Ilišin i sur., 2001).

6. ISTRAŽIVANJE NAVIKA PREDŠKOLSKE DJECE I RODITELJA

6.1. Metodologija istraživačkog rada

Gledanje televizije dio je odrastanja gotovo svakog djeteta. U Hrvatskoj je do sada provedeno malo istraživanja o utjecaju medija, a osobito televizije, na život predškolske djece. Hrabri telefon i Poliklinika za zaštitu djece i mladih Grada Zagreba proveli su prvo nacionalno istraživanje o maloj djeci pred malim ekranima u vrtićima diljem Hrvatske 2016. i 2017. godine.² Svrha istraživanja u ovom radu je saznati kakve su dječje navike i ponašanja vezana uz gledanje televizije te navike i mišljenje roditelja o izloženosti djece televiziji iz perspektive roditelja.

6.1.1. Cilj istraživanja

Cilj ovog istraživanja je istražiti dječje navike i ponašanje vezano uz gledanje televizije te istražiti navike i mišljenja roditelja o izloženosti njihove djece televizijskim sadržajima.

6.1.2. Zadaci

1. Odabrati odgovarajući instrument kako bi se provjerile hipoteze.
2. Proučiti relevantnu literaturu.
3. Na temelju svih prikupljenih podataka i literature donijeti zaključak.
4. Utvrditi u kojoj dobi djeca počinju gledati televiziju.
5. Utvrditi imaju li djeca televizor u svojoj sobi.
6. Utvrditi gledaju li roditelji televiziju s djetetom.

6.1.3. Hipoteze

Dječje navike i ponašanje vezano uz gledanje televizije

- H1: Djeca najčešće gledaju televiziju nakon dolaska iz vrtića.
- H2: Djeca dnevno gledaju televiziju između 1-2 sata.

² *Prvo nacionalno istraživanje o maloj djeci pred malim ekranima*. Pribavljeno 10.6.2018., sa <https://www.poliklinika-djeca.hr/istrazivanja/prvo-nacionalno-istrazivanje-o-predskolskoj-djeci-pred-malim-ekranima/>

Mišljenja roditelja i njihovi postupci vezano uz djetetovo gledanje televizije

- H3: Većina roditelja vremenski ograničava djetetovo gledanje televizije.
- H4 :Većina roditelja pred spavanje s djecom gleda televiziju.

6.1.4. Metoda istraživanja

Metoda rada korištena u istraživanju je anketa.

6.1.5. Instrument istraživanja

Instrument istraživanja je upitnik. Upitnik sam samostalno izradila na temelju dosadašnjeg znanja i pomoću stručne literature. Sadrži 4 pitanja o demografskim obilježjima te 9 pitanja zatvorenog tipa vezano uz navike predškolske djece i roditelja u svezi gledanja televizije. (8.2.Upitnik). Upitnik je anoniman te su roditelji nakon što im je upitnik ponuđen, dobrovoljno pristajali na njegovo ispunjavanje. U istraživanju je poštovan Etički kodeks o tajnosti podataka te se nijedno ime roditelja ili djeteta ne spominje u analizi podataka istraživanja.

6.1.6. Postupak prikupljanja podataka

Postupak prikupljanja podataka je anketiranje. Anketiranje je provedeno u razdoblju od 21.5. 2018. do 25.5.2018. u područnim centrima Dječjeg vrtića Osijek.

6.1.7. Uzorak

U istraživanju je obuhvaćen uzorak od 30 ispitanika, roditelja djece. Uzorak čini 15 roditelja djece koja pohađaju Područni centar Mak (dob djece od 4 do 5 godina) i 15 roditelja djeca koja pohađaju Područni centar Sjenčica (dob djece od 6 do 7 godina).

6.1.8. Vrsta uzorka

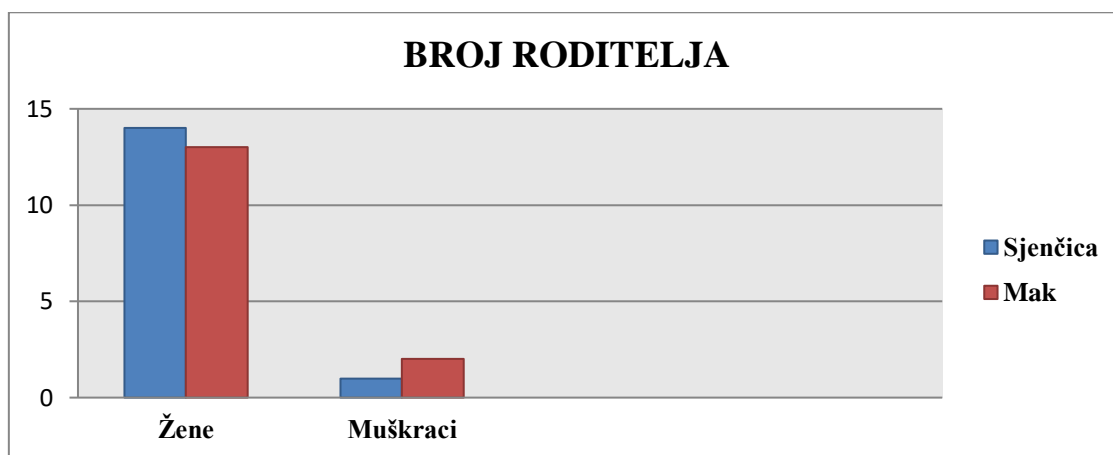
Korišten je namjeran uzorak.

6.1.9. Način obrade podataka

Nakon prikupljanja podataka analizirani su odgovori. Podaci su prikazani grafički uz deskriptivan prikaz dobivenih rezultata.

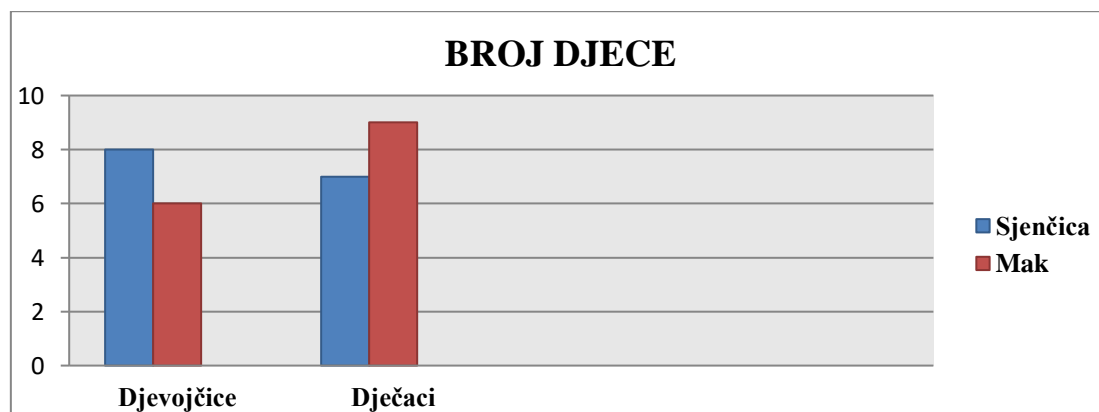
7. REZULTATI ISTRAŽIVANJA

Istraživanje je provedeno na 30 ispitanika. Prvi dio upitnika odnosio se na demografska obilježja, dob i spol djece i roditelja. Spol roditelja nije odlučan za rezultate istraživanja, no valja naglasiti kako je u istraživanju sudjelovalo 3 osobe muškog spola (1 u Sjenčici i 2 u Maku) te 27 osoba ženskog spola (14 u Sjenčici i 13 u Maku) u dobi starosti od 23 do 45 godina.

Grafikon 1. Broj roditelja

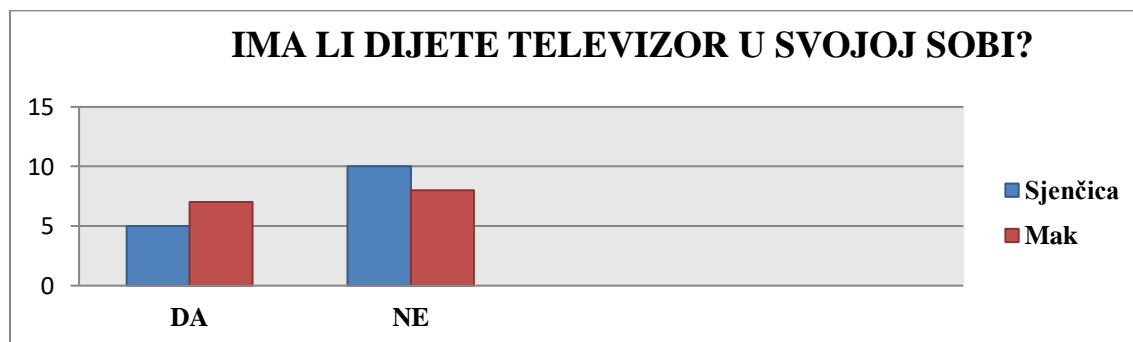
Što se tiče demografskih obilježja djece, u Maku su u istraživanju sudjelovali roditelji čija su djeca u dobi starosti od 4 do 5 godina; 9 dječaka i 6 djevojčica. U Sjenčici su u istraživanju sudjelovali roditelji čija su djeca u dobi starosti od 6 do 7 godina; 7 dječaka i 8 djevojčica.

Grafikon 2. Broj djece

Drugi dio upitnika sadržavao je 5 pitanja kojima se ispitalo kakve su **navike i ponašanja djece vezano uz gledanje televizije**. Prvo pitanje odnosilo se na to posjeduje li dijete televizor u sobi. 12 roditelja je odgovorilo potvrdno (5 u Sjenčici i 7 u Maku), a 18 roditelja negativno (10 u Sjenčici i 8 u Maku).

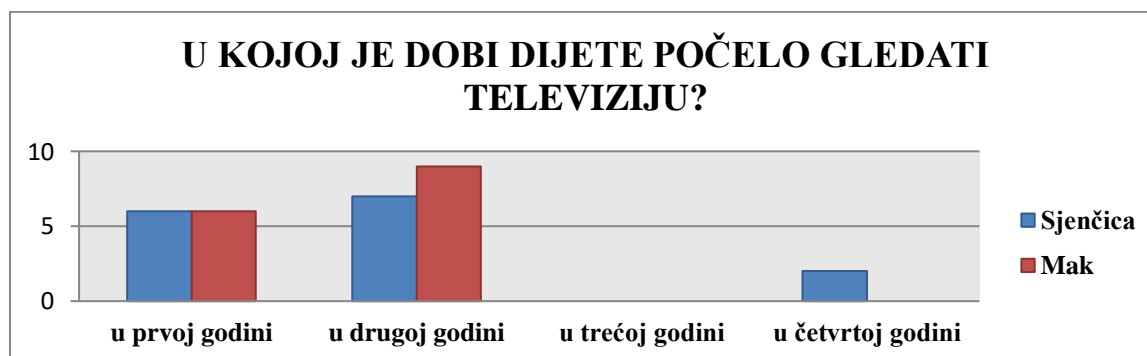
Rezultat istraživanja : 18 djece (60%) nema televizor u svojoj sobi, dok 12 djece (40%) ima televizor u svojoj sobi.

Grafikon 3. Posjedovanje televizora u dječjoj sobi

Drugo pitanje odnosilo se na dob u kojoj je dijete počelo gledati televiziju. U prvoj godini televiziju je počelo gledati 12 djece (6 u Sjenčici i 6 u Maku). U drugoj godini televiziju je počelo gledati 16 djece (7 u Sjenčici i 9 u Maku). U trećoj godini televiziju nije počelo gledati ni jedno dijete iz istraživanja. U četvrtoj godini televiziju je počelo gledati 2 djece iz Sjenčice.

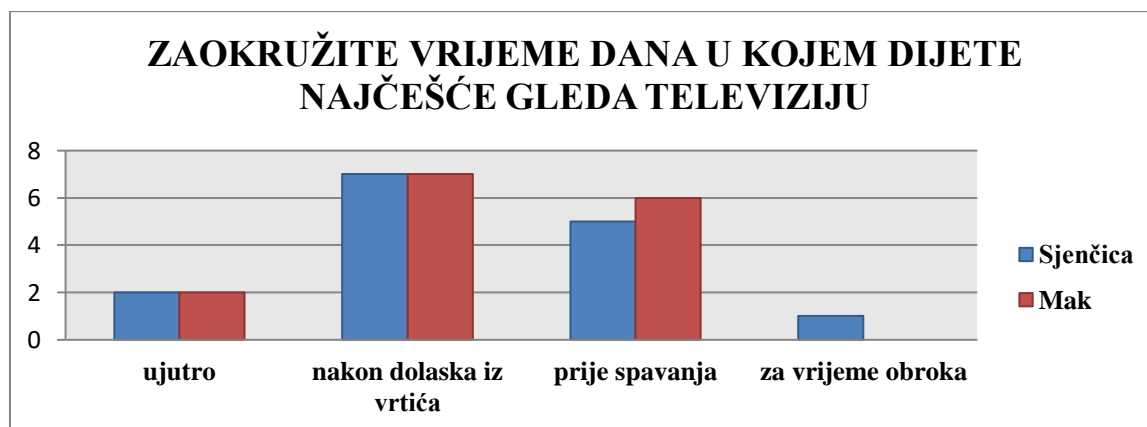
Rezultat istraživanja: 16 roditelja (54,3%) izjasnilo da je dijete počelo gledati televiziju u drugoj godini. U prvoj godini, televiziju je počelo gledati 12 djece (40%). U četvrtoj godini je televiziju počelo gledati 2 djece (6,6%), dok u trećoj godini televiziju nije počelo gledati ni jedno dijete iz istraživanje.

Grafikon 4. Dob početka gledanja televizije

Treće pitanje odnosilo se vrijeme dana u kojem dijete najčešće gleda televiziju. Ujutro najčešće gleda televiziju 4 djece (2 iz Sjenčice i 2 iz Maka). Nakon dolaska iz vrtića najčešće gleda televiziju 14 djece (7 iz Sjenčice i 7 iz Maka). Prije spavanja televiziju najčešće gleda 11 djece (5 iz Sjenčice i 6 iz Maka). Za vrijeme obroka televiziju najčešće gleda 1 dijete (iz Sjenčice).

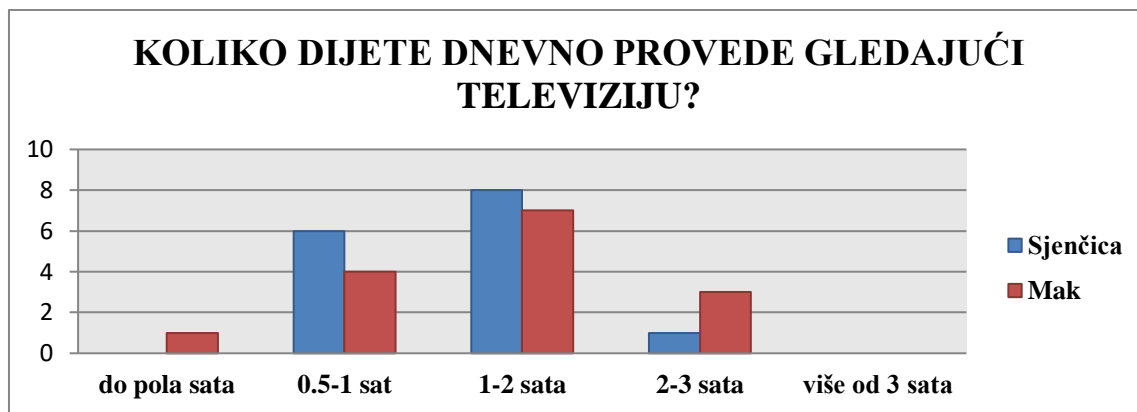
Rezultat istraživanja: Nakon dolaska iz vrtića kao doba dana u kojem dijete najčešće gleda televiziju označio je najveći broj roditelja, 14 (46,7%). Slijedi gledanje televizije prije spavanja što je označilo 11 roditelja (36,7%). 4 roditelja (13,3%) označilo je jutro kao doba dana u vrijeme najčešće gleda televiziju. Samo 1 roditelj (3,3%) označio je da dijete televiziju najčešće gleda za vrijeme obroka.

Grafikon 5. Dob dana kada dijete najčešće gleda televiziju

Kako bi saznali količinu djetetovog dnevnog gledanja televizije, postavljeno je pitanje *Koliko dijete dnevno provede gledajući televiziju*. Do pola sata, izjasnio se 1 roditelj iz Maka. Od 0.5 do 1 sata izjasnilo se 10 roditelja (6 iz Sjenčice i 4 iz Maka). Od 1 do 2 sata dnevno televiziju gleda 15 djece (8 iz Sjenčice i 7 iz Maka). Od 2 do 3 sata dnevno televiziju gleda 4 djece (1 iz Sjenčice i 3 iz Maka).

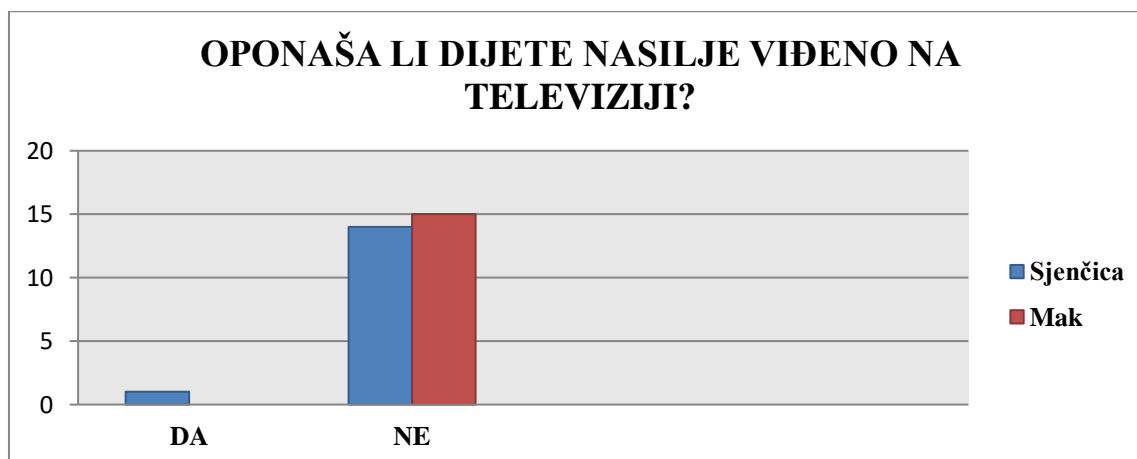
Rezultat istraživanja: Po odgovorima roditelja količina dnevnog gledanja televizije najčešće je od 1 do 2 sata dnevno, kako se izjasnilo 15 roditelja (50%). 10 ispitanih roditelja (33,4%) odgovorilo je kako njihova djeca televiziju dnevno gledaju od pola do 1 sata. 4 roditelja (13,3%) izjasnilo se kako djeca gledaju televiziju dnevno između 2 i 3 sata. Najmanji rezultat dobiven je u odgovoru pola sata dnevno, koji je zaokružio samo 1 roditelj (3,3%). Ni jedan roditelj iz istraživanja nije označio odgovor više od 3 sata.

Grafikon 6. Količina dnevnog gledanja televizije djeteta

Posljednje pitanje u svezi dječjih navika i ponašanja vezano uz gledanje televizije, odnosilo se oponašanje nasilja viđenog na televiziji. Od 30 ispitanih roditelja, samo se jedan roditelj iz Sjenčice izjasnio potvrdno da njegovo dijete oponaša nasilje viđeno na televiziji. Ostalih 29 roditelja (14 iz Sjenčice i 15 iz Maka) izjasnilo se kako dijete ne oponaša nasilje viđeno na televiziji.

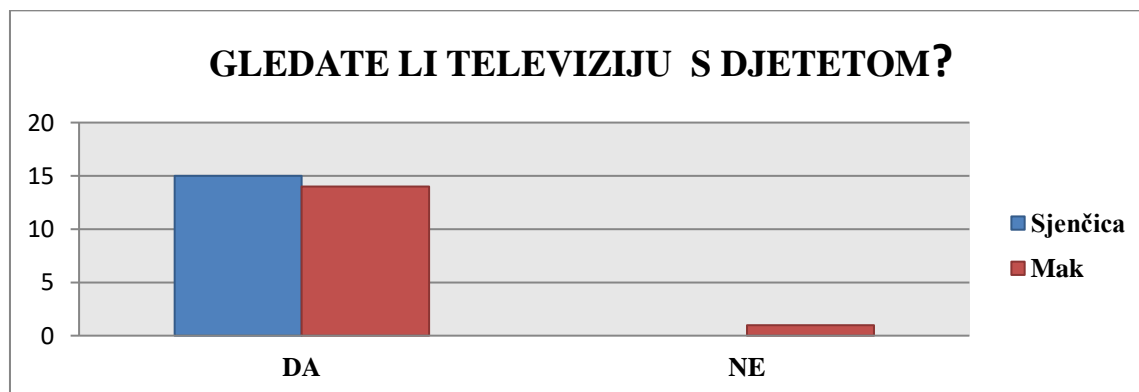
Rezultat istraživanja: 1 roditelj (3,3%) izjasnio se potvrdno, dok ostalih 29 roditelja (96,7%) negativno.

Grafikon 7. Oponašanje televizijskog sadržaja

Treći dio upitnika sadržavao je 4 pitanja kojima se ispitalo kakve su **navike i mišljenja roditelja o izloženosti djece televiziji**. Prvo pitanje odnosilo se na zajedničko gledanje televizije s djetetom. 29 roditelja (15 iz Sjenčice i 14 iz Maka) izjasnilo se kako gleda televiziju s djetetom. 1 roditelj iz Maka izjasnio se kako ne gleda televiziju s djetetom.

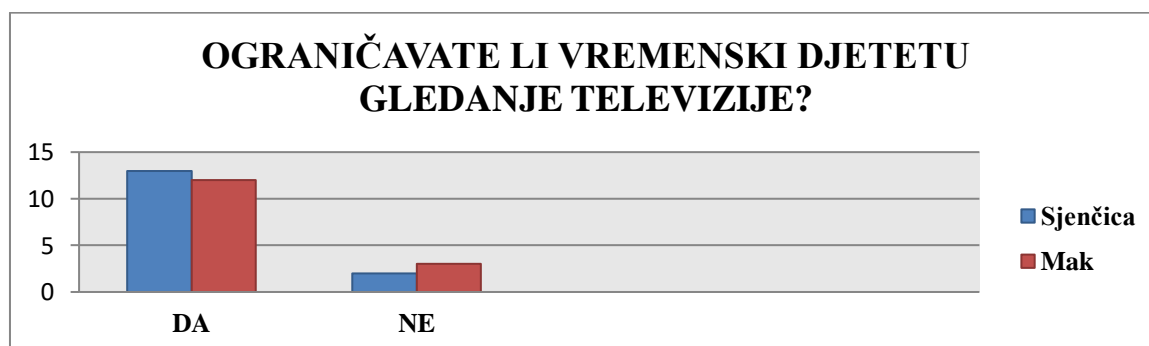
Rezultat istraživanja: 29 roditelja (96,7%) gleda televiziju s djetetom, dok se 1 roditelj (3,3%) izjasnio kako ne gleda televiziju s djetetom.

Grafikon 8. Zajedničko gledanje televizije s djetetom

Drugo pitanje bilo je vezano uz vremensko ograničenje gledanje televiziju djetetu. 25 roditelja (13 iz Sjenčice i 12 iz Maka) izjasnilo se kako vremenski ograničava djetetovo gledanje televizije. 5 roditelja (2 iz Sjenčice i 3 iz Maka) izjasnilo se kako ne ograničava vremenski djetetu gledanje televizije.

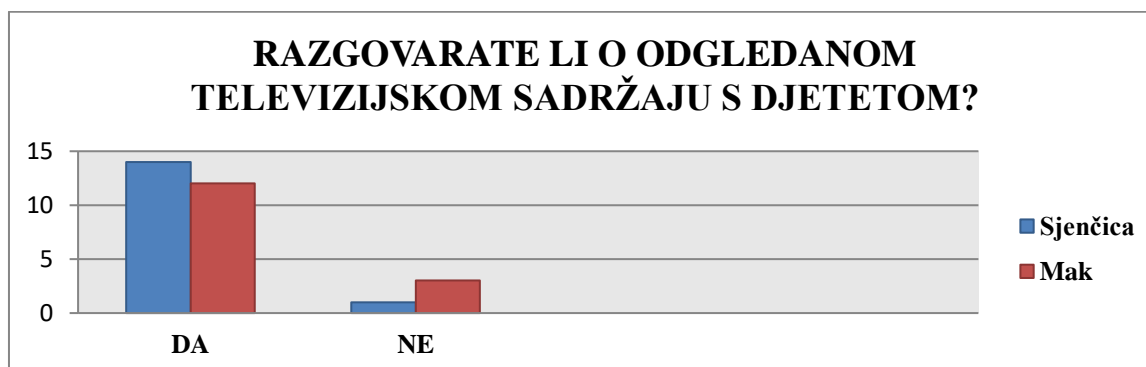
Rezultat istraživanja: 25 roditelja (83,3%) izjasnilo se kako ograničava vrijeme gledanja televizije, a 5 roditelja (16,7%) se izjasnilo kako ne ograničava vrijeme gledanja televizije djetetu.

Grafikon 9. Vremensko ograničavanje gledanja televizije djetetu

Na treće pitanje *Razgovarate li o odgledanom televizijskom sadržaju s djetetom* 26 roditelja (14 iz Sjenčice i 12 iz Maka) izjasnilo se potvrdno. 4 ispitnih roditelja (1 iz Sjenčice i 3 iz Maka)

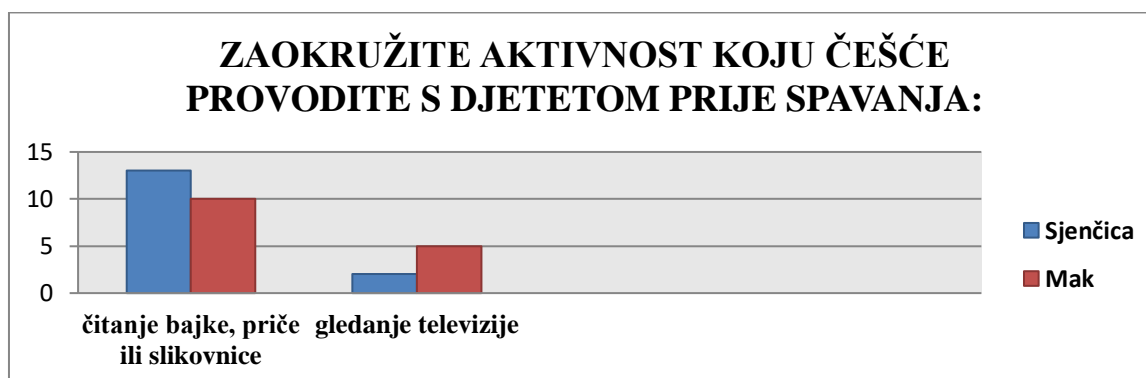
izjasnilo se kako ne razgovara o odgledanom televizijskom sadržaju s djetetom. **Rezultat istraživanja:** 26 roditelja (86,7%) odgovorilo je potvrdno, a 4 roditelja (13,3%) negativno.

Grafikon 10. Razgovaranje o odgledanom televizijskom sadržaju s djetetom

Posljednje pitanje djela vezanog za navike i mišljenje roditelja o izloženosti djece televizije ujedno je i posljednje pitanje upitnika. U zadnjem pitanju roditelju su trebali odabrati koju aktivnost češće provode s djetetom prije spavanja: čitanje bajke, priče, slikovnice ili gledanje televizije. 23 ispitanih roditelja (13 iz Sjenčice i 10 iz Maka) izjasnilo se kako češće čitaju bajku, priču ili slikovnicu prije spavanja djetetu. 7 ispitanih roditelja (2 iz Sjenčice i 5 iz Maka) izjasnilo se kako prije spavanja s djetetom češće gledaju televiziju.

Rezultat istraživanja: 23 roditelja (76,7%) izjasnilo se kako prije spavanja čita bajku, priču ili slikovnicu djetetu, a 7 roditelja (23,3%) izjasnilo se kako prije spavanja s djetetom gledaju televiziju.

Grafikon 11. Češća aktivnost s djetetom prije spavanja

8. RASPRAVA REZULTATA ISTRAŽIVANJA

Prema odgovorima roditelja čija djeca pohađaju Područne centre Sjenčica i Mak, (Dječji vrtić Osijek) ispitane su dječje navike i ponašanja vezano uz gledanje televizije te navike i mišljenja roditelja o izloženosti djece televiziji. U teorijskom djelu prikazani su utjecaji prekomjernog gledanja televizije na dječji razvoj. Utjecaj televizije na život predškolske djece značajan je jer djeca teško razlučuju maštu od stvarnosti zbog svojih psihofizičkih sposobnosti. Prije samog istraživanja, postavljene su 4 hipoteze koje su u ovom odlomku uspoređene s dobivenim rezultatima u istraživanju.

- Prva hipoteza odnosila se na doba dana u kojem dijete najčešće gleda televiziju.

H1: Djeca najčešće gledaju televiziju nakon dolaska iz vrtića.

Vrijeme *Nakon dolaska iz vrtića* kao doba dana u kojem dijete najčešće gleda televiziju označilo je 14 roditelja (46,7%). Ovaj rezultat potvrđuje hipotezu. U vremenu po dolasku iz vrtića, roditelji su često umorni od posla, moraju pripremiti objed ili obavljati kućanske i druge poslove. Kao što istraživanje pokazuje, to je vrijeme u danu kad roditelji najčešće posežu za televizijom „kao dadiljom“ i prepuštaju djecu televizijskom svijetu.

- Druga hipoteza odnosila se na količinu dnevnog gledanja televizije djeteta.

H2: Djeca dnevno gledaju televiziju između 1-2 sata.

15 roditelja (50%) izjasnilo se da njihovo dijete dnevno gleda televiziju između 1 i 2 sata. Ovaj rezultat potvrđuje hipotezu.

Rezultat nije u skladu s najnovijim preporukama koje predlaže Američka pedijatrijska akademija (AAP). U listopadu 2016. godine obavljene su nove smjernice. Napušteno je shvaćanje kako djecu do dvije godine ne bi uopće trebalo izgledati ekranima. Nove smjernice kažu kako djecu do 18 mjeseci i dalje ne treba poticati da provode vrijeme pred ekranom, osim za komunikaciju s članovima obitelji preko video-chata uz prisustvo roditelja. Za djecu u dobi od 18 mjeseci od 2 godine savjetuje se da pažljivo biraju programe koje žele gledati s djecom. To vrijedi i za djecu u dobi 2 do 5 godina koja pred ekranom ne bi trebala provoditi više od sat vremena dnevno. Za djecu

od 6 godina nadalje trebalo bi uvesti pravila korištenja medija i paziti da vrijeme koje provode pred ekranom, a o odgledanim sadržajima razgovarati.³

- Treća hipoteza odnosila se na vremensko ograničavanje gledanja televiziji djeci.

H3: *Većina roditelja vremenski ograničava djetetovo gledanje televizije.*

25 roditelja (83,3%) izjasnilo se kako ograničava vrijeme gledanja televizije.

Ovaj rezultat potvrđuje hipotezu.

Ograničavanje gledanja televiziji djeci sprječava bespotrebno prebacivanje kanala i gledanje nepotrebnih sadržaja koje može izazvati ovisnosti. Dijete od roditelja uči organizirati svoje vrijeme na koristan način. Slobodno vrijeme svakako je bolje iskoristiti u prirodi ili sportskim aktivnostima nego pred televizijskim ekranom.

- Četvrta hipoteza odnosila se na provedenu aktivnost s djetetom prije spavanja.

H4: *Većina roditelja pred spavanje s djecom gleda televiziju.*

23 roditelja (76,7%) izjasnilo se kako prije spavanja češće s djetetom čita bajku, priču ili slikovnicu, dok se 7 roditelja (23,3%) izjasnilo kako prije spavanja s djetetom gledaju televiziju.

Hipoteza se ne može potvrditi.

Rezultati pokazuju kako su roditelji još uvijek vjerni tiskanoj riječi. Dječje slikovnice su napisane jednostavnim rečenicama i kratkim riječima. Prilagođene su dječjoj dobi i njegovim spoznajnim mogućnostima. Dok dijete lista slikovnicu, pomno promatra svaki prizor te mu nikad ne dosadi ako mu se više puta čita ista slikovnica. Televizija nudi sliku gotove stvarnosti i ne potiče razvoj djetetove mašte. Gledanje televizije prije spavanja može utjecati i na kvalitetu spavanja. Postoji mogućnost nastanka hrkanja i nesanice zbog nemira uzrokovanim gledanjem televizije.

³ Nove preporuke američkih pedijatara za korištenje medija u obitelji. Pribavljeno 11.6.2018.sa <http://www.medijskapismenost.hr/nove-preporuke-americke-pedijatrijske-akademije-koristenje-medija-obitelji/>

9. ZAKLJUČAK

Utjecaju medija izložene su sve dobne skupine, pa tako i djeca. U radu su istaknute pozitivne i negativne strane medija, predstavljena je televizija kao medij te učinci pretjeranog gledanja televizije na dijete. Utjecaj medija, stoga i televizije kompleksan je pojam i ne može ga se jednostavno riješiti ograničavanjem sati koje dijete provodi pred televizijskim ili nekim drugim ekranom. O pojmu medijske pismenosti danas se sve više govori, mada njezini korijeni sežu u 1982. kada je Njemačkoj donesena Deklaracija o odgoju za mlade. Pozitivan primjer iz hrvatske prakse su *Dani medijske pismenost* održani prvi puta ove godine. Roditelji s djecom trebaju razgovarati o sadržajima viđenim na televiziji. Zajedničko gledanje televizije nakon kojeg slijedi rasprava omogućavaju priliku da se ukaže ispravno i pogrešno u tim programima kako bi u kasnijoj dobi djeca i sama mogla procijeniti kvalitetan sadržaj. U okviru ovog rada provedeno je istraživanje postupkom anketiranja roditelja djece u dobi starosti od 4 do 7 godina koja pohađaju Dječji vrtić Osijek, Područni centar Sjenčica i Područni centar Mak. Analizom odgovora roditelja iz upitnika, dobiveni su rezultati koji su grafički prikazani i objašnjeni. Zadaci istraživanja bili su utvrditi u kojoj dobi djeca počinju gledati televiziju, utvrditi imaju li djeca televizor u svojoj sobi te utvrditi gledaju li roditelji televiziju s djetetom. Prema rezultatima istraživanjima možemo zaključiti kako je više od polovice ispitanе djece počelo gledati televiziju u drugoj godini jer se 54,3% roditelja izjasnilo kako je dijete počelo gledati televiziju u toj godini što je u skladu s preporukama Američke pedijatrijske akademije. Rezultati istraživanja pokazuju kako 60% djece nema televizor u svojoj sobi, dok 96,7% roditelja gleda televiziju sa svojim djetetom. Unatoč činjenici da danas gotovo nema kućanstva u kojem televizor nije dio interijera, a užurbani načina života roditeljima oduzima vrijeme za odgoj djeteta, rezultati proizašli iz provedenog istraživanja govore nam kako su roditelji predškolske djece u Osijeku osviješteni o utjecaju televizije na život njihove djece. Njihova ponašanja većinom su skladu su s preporukama Američke pedijatrijske akademije. Djeca u predškolskoj dobi ne bi trebala gledati televiziju više od 1 sata dnevno, dok se 50% roditelja izjasnilo kako dijete dnevno gleda televiziju između 1 i 2 sata, a 33,4 % roditelja da dijete dnevno gleda televiziju 1 sat. Razlike nisu toliko velike, a za preciznije rezultate trebalo bi provesti istraživanje na većem broju ispitanika. U svakom odgoju ima mjesta za pomak i daljnje obrazovanje, a upravo to treba ponuditi roditeljima u vrtićkim i školskim okruženjima kako bi prisustvo medijske edukacije osiguralo još kvalitetniji odgoj i ponašanja roditelja, a u konačnici djeca imala najveću dobrobit.

10. LITERATURA

1. Ciboci, L., Kanižaj, I. (2011). Kako je nasilje preko medija ušlo u naše domove. U: Ciboci, L., Kanižaj, I., Labaš, D. (ur.), *Djeca medija. Od marginalizacije do senzacije* (str. 11-34). Zagreb: Matica hrvatska.
2. *Leksikon radija i televizije*. (2016). Zagreb: Hrvatska radiotelevizija, Naklada Ljevak.
3. Haug-Schnabel, G. (1997). *Agresivnost u dječjem vrtiću*. Zagreb: Educa.
4. Ilišin, V., Marinović Bobinac, A., Radin, F. (2001). *Djeca medija: Uloga medija u svakodnevnom životu djece*. Zagreb: Državni zavod za zaštitu obitelji, materinstva i mladeži, Institut za društvena istraživanja u Zagrebu.
5. Košir, M., Zgrabljic, N., Ranfl, R. (1999). *Život s medijima: Priručnik o medijskom odgoju za roditelje, nastavnike i učitelje*. Zagreb: Doron.
6. Laniado, N., Pietra, G. (2005). *Naše dijete, videoigre, Internet i televizija: Što učiniti ako ga hipnotiziraju?* Studio TiM.
7. Perišin, T. (2001). Televizija. U: Z. Peruško, *Uvod u medije* (str. 141-173). Zagreb: Jesenski i Turk.

11. PRILOZI

11.1. GRAFIKONI

Grafikon 1. Broj roditelja	14
Grafikon 2. Broj djece	14
Grafikon 3. Posjedovanje televizora u dječjoj sobi	15
Grafikon 4. Dob početka gledanja televizije	15
Grafikon 5. Dob dana kada dijete najčešće gleda televiziju	16
Grafikon 6. Količina dnevnog gledanja televizije djeteta	17
Grafikon 7. Oponašanje televizijskog sadržaja	17
Grafikon 8. Zajedničko gledanje televizije s djetetom	18
Grafikon 9. Vremensko ograničavanje gledanja televizije djetetu	18
Grafikon 10. Razgovaranje o odgledanom televizijskom sadržaju s djetetom	19
Grafikon 11. Češća aktivnost s djetetom prije spavanja	19

11.2. UPITNIK

Poštovani roditelji,

ispunjavanjem ovog **ANONIMNOG** upitnika pomažete u izradi završnog rada pod nazivom „**Utjecaj televizije na život djece predškolske dobi**“ prijavljenog na Fakultetu za odgojne i obrazovne znanosti, smjer Rani i predškolski odgoj i obrazovanje.

Svrha i cilj upitnika je istražiti dječje navike i ponašanje vezano uz gledanja televizije. Nadalje, cilj je istražiti navike i mišljenja roditelja o izloženosti njihove djece televizijskim sadržajima. Rezultati upitnika bit će objavljeni u navedenom radu.

Unaprijed zahvaljujem na ispunjavanju upitnika, uz srdačan pozdrav.

Ana Nekić, studentica 3.g. Preddiplomskog studija ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, Osijek

I. DEMOGRAFSKA OBILJEŽJA

1. Vaš spol (zaokružite) M Ž
2. Vaša dob (upišite) _____
3. Dob djeteta (za koje ispunjavate ovaj upitnik) _____
4. Spol djeteta (za koje ispunjavate ovaj upitnik) _____

II. DJEČJE NAVIKE I PONAŠANJA VEZANA UZ GLEDANJE TELEVIZIJE

5. Ima li dijete televizor u svojoj sobi? DA NE
6. U kojoj je dobi dijete počelo gledati televiziju? (zaokružite jedan odgovor)
 - a) u prvoj godini
 - b) u drugoj godini
 - c) u trećoj godini
 - d) u četvrtoj godini

7. Zaokružite vrijeme u kojem dijete najčešće gleda televiziju. (zaokružite jedan odgovor)

- a) ujutro
- b) nakon dolaska iz vrtića
- c) prije spavanja
- d) za vrijeme obroka

8. Koliko dijete dnevno provede gledajući televiziju? (zaokružite jedan odgovor)

- a) do pola sata
- b) 0.5-1 sat
- c) 1-2 sata
- d) 2-3 sata
- e) više od 3sata

9. Oponaša li dijete nasilje viđeno na televiziji? DA NE

III. NAVIKE I MIŠLJENJE RODITELJA O IZLOŽENOSTI DJECE TELEVIZIJI

10. Gledate li televiziju s djetetom? DA NE

11. Ograničavate li vremenski djetetu gledanje televizije? DA NE

12. Razgovarate li o odgledanom televizijskom sadržaju s djetetom? DA NE

13. Zaokružite aktivnost koju češće provodite s djetetom prije spavanja:

- a) čitanje bajke, priče ili slikovnice
- b) gledanje televizije